

مُتَلَقِّمٌ فِي صِرَاطِ الْمُسْتَقِيمِ

مطبعة و محل اداره :

بمذال اوغلىنده امنيت
مئندوغى جوارنده
شنگول يقوشنده
۲۵ نومبر

سلكه زمه موافق آثار
جدیده مع المنونیه
قبول اولتور

درج ایدله یین آثار اعاده اولتور

دین ، فلسفه ، علوم ، حقوق ، ادبیات تاریخ ، سیاست ، و سایر علمیه و بالخاصه احوال و مشورته اسلامیه و بحث ایدر و هفتده به نشر اولتور .

صاحب و مؤسسلری :

آبونه بدلی

در سعادتده نسخه سی ۵۰ یاره در

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب
تاریخ تاسیسی

سنه لکی	التی آیلنی	غروش
۶۵	۳۵	۳۵
۶۰	۳۰	۳۰
۱۷	۹	۹

قیرله دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی
۲۰ غروش فضله آلتیر

۱۰ تموز ۳۲۴

یدنجی جلد

۹ شباط ۱۳۲۷

۴ ربیع الاول ۱۳۳۰ پنجشنبه

عدد : ۱۸۱

سان

دیلز ایچنده .. خورده شیلر

۸: کرک دکل ایکن لغت آلمشز .

یاشایان دیل ، یاشایان انسان کیدر . ناصیل که انسان کنسینه کرک شیلری ، ایسته دیکی یردن ، ایشنه کلدیکی کی بولور آلیسه ، دیلده محتاج اولوبده کنسینده بولادیغی لغتلی دیلده دیکن ، بکندیکی کی آیر قوللانیر . چونکه بو یاشامانک ایجابیدر ، برحاجتدر ، بر ضرورتدر . حاجت و ضرورت اولدیغی ایچون بر حقدر ، بر عادتدر .

بزده باشلانغیجده ، بو اساسه طونارق باشقا دیلردن وباخصوص عربیدن وفارسیدن چوق لغت آوب دیلزک اکیسکی طولدورمشز ، آچیغنی قاپامشز . فقط ، بو حقمز حاجته و ضرورته تابع اولمق و حاجتدر و ضرورتدر کنسید مقدارلرینه کوره تقدیر اولونمق ایجاب ایدرکن ، بو حقی چیکنه یوب ، لغت آلمغه حاجت و ضرورت وارمی یوقی باقامشز .. کرک دکل ایکن آلمشز ، کرکندن آرتیق آلمشز .. آدیقلمز مال یتیموب ، کنسید حاللرینه ویوللرینه براقشز .

ایشته لغت آلمایا ایشنده کی ایشلی خطالرمز !

بونلرک هربری ، بزده نصل تاثیر ایدوب نه فائده لر ونه ضرر لر یایدیغنی آکلامق ایچون ، برر برر کوزدن کچیر یله لیدر .

نه دیوردق ؟ کرک دکل ایکن لغت آلمشز .. ایشته بو بر خطاددر ، بر یا ککش ایشدر . یوقسه ، بونی بویله کرکمز یا مایوبده ، بر حاجتی قاپاتمق ، بر ضرورتی قارشیلایمق ایچون یایسه ایدیک ، دییه جک یوق ایدی . شبهه سزکه بزده باشقا یرلردن و صوکرلردن کلن شیلره تورکجه ده آد بولامادیغمز و یا قیشدیرامادیغمز وقت ؛ اونلرک آدریغی ده ، اولدیغی کی ، آلابیلر دیک . نته کیم اویله یامشزده .

فی الحقیقه تورک ایللرنده (جامع) و (مناره) یوق ایکن بونلرک آدریغی ده یوق ایدی .. اولدیغنده آدریغی ده ، اولدیغی کی ، آلیندی . کذلک (حرام) و (حلال) بیلمیزکن آدریغی ده یوق ایدی . (زیتون) و (شکر) یوق ایکن ، (حلوا) و (پلاو) یوق ایکن آدریغی ده یوق ایدی . اولدیغنده آدریغی ده اولدی . نهدینیر ؟ هپسی حاجت و ضرورت ایجابیلهدر ، هپسنده ده خیر و برکت وار .. هپسی ده حلال اولسون ! هپسنده ده آفرین ! بویله جه اسکیدن بیلمین ، کورولین شیلر ، بیلمینوب کورولدیکجه ، کوزلریوکسلمش ، کوزلار آچیلمش . بویله بویله اوکره نیلن شیلره لغت طاغار چیغمز طولمش ، طاشمش . بوکون (دین ، شریعت ، ایمان ، اسلام ، آذان ، آبدست ، نماز ، امام ، مؤذن ، جماعت ، اقتدا ، عرش ، کرسی ، لوح ، قلم ، کتاب ، کاغذ ، صحیفه ، سطر ، مکتب ، مدرسه ، معلم ، مدرس ، خواجه ، درس ، وظیفه ، کاتب ، مکتوب ، طالب ، شاگرد ، اصل ، فرع ، تکیه ، درویش ، ذکر ، توحید ، چله ، خان ، حمام ، چارسو ، بازار ، چشمه ، درد ، دوا ، بلا ،

صبر ، شکر ، أجر ، مکافات) کی ثروتلرک هانکسینه کرکمز ، دینه بیلیر ؟ بونلری ، حتی یانسه (جن) لر ، (پری) لر ، (شیطان) لر قانارق آلمق چاره سز ایدی .. آلمامغه چاره یوق ایدی . بوسبیله هپسی آلیندی .

دیلزری حاجت و ضرورت بویسه زورلامش ، طورمش . بر طرفندنده کنسید کوزلرمن کوزلرمن ، توخوملرمن چاتلا یوب چیچکلر یاراقلر ، دالار بوداقلر یامش . کنسید معدنلرمن ایشله تیلهرک مثلا (باش) کوزکندن (باشاق ، باشاق ، باشلانغیج ، باشبوغ) کی بکی فیلزلر ، بکی لغتلر چیقار یلمش . (آت ، بات ، یات ، طوت ، یوم) کی آنا کله لر دن (آناق ، آتیق ، آتلامباج ، آتلانغیج ، آتماجا ، آتیم ، آدیم ، باتاق ، باتین ، باتیق ، بانی ، یاتاق ، یاتسی ، یاتقین ، یانی ، یاتیق ، یاتیم ، طوتاق ، طوتاریق ، طوتام ، طوتاماق ، طوتساق ، طوتقال ، طوتقون ، طوتماج ، طوتو ، طوتوق ، طوتوم ، یوماق ، یومرو ، یومروق ، یومروچاق ، یومورطا ، یوموق) کی سوزلر طوغمش .

حاجت و ضرورت ایجابی اولان حقلی شیلره نه دبیر ؟ کرک اولونجه ، عربیدن فارسیدن آلدیغی کی بزده داها یابانچی اولان آوروپا دیلر نندنده لغتلر آلمش .. بر آز بوزولارق ویا بوزولما یهرق دیلزده مال ایدیلش . بو یول ایله کان (آروپا ، آسیا ، انکلیر ، فرانسز ، پولیچه ، بانبه ، بلانچو ، تلغراف ، پروغرام ، آدرس ، واپور ، ایمان) کی کرکلی لغتلرده قایلرمن آچیق بولومش .

آه ، آلینان لغتلر حاجت کوزه تیلکم و بزم اولمق شرطیله آلیسه ایدی .. نه قادر قازانه جق ایدیک ! نه قادر کارلی اولاجق ایدیک ! اویله اولسه ایدی ؛ عربیدن فارسیدن کلن اکل نازلی واک امتیازلی لغتلر بیله یواش یواش تورکجه یه اداها صوقولوب ایصینارق اریر ، قاینار . قایناشیر ، تورکجه لیشیر ، کیدر ایدی . نته کیم ، (قیدیف ، چاماشیر ، چارشی ، بیکیر) کی برقاچ یوز کله بویله اولمش . فقط نه دیهلم ، بوراسنی دوشون اولمامش .

واقعا دیلزده بو یوللره کان و کیرن لغتلر بویوک بر ثروت و نعمت اولمشدر . بونلری اداره ایتک ، تصرف ایتک غایت اهمیتلی بر ایش ایدی . بونلر ، بزده حاجت و ضرورت ایجابیلهدر دیلزده قان و جان و یرمک ایچون کلبوردی . بونلر ، هر طرفی دوزگون و امنیتلی اولان عربیدن فارسیدن کلبوردی . بو محترم قونوقلره ، بو عزیز یاردیمچیلره . یاردانلره (طور ، یاساق) دینه بیلیر میدی ؟ دینه مزدی . دینه مه مش .

چوق کچمه دن ، حاجت و ضرورت اونوتولمش . کرک اولسون اولماسین ، لغت آلمش . بونده بر ذوق ، بر کبارلق و هم ایتمشلر . آرتیق ، تورکجه لغتلر قابا .. تورکجه لغتلره سوز سویله مک قابالق . آرتیق ؛ (دیل) یوق .. (لسان) وار ، (زبان) وار . (یر) یوق (کوک) یوق .. (ارض) و (سما) وار ، (زمین) و (آسمان) وار . آرتیق ، تورکجه سوزلر خور و متهم . تورکجه ده (بلبل ، کل ، سنبل ، فلفل) کی آدی اولمان شیلره برشی دیهلم . فقط (دکیز) ک ،

مدیر [ناظر] ، دمیروی ، [دمیریول] ، قانار [قطار] ، وسطی وزوالی) کی قارشیلقلر یاقیشدیر ارق تورکجه قیلغنده قوللانوب اویساللق ایدیوروز. بوکاده شمذیلک دییه جک یوق ، دییهلم. فقط (نقطه ، عنوان ، مقبوض پاراچانتاسی ، طویه طوما ، کیدوب کله [عزیمت و عودت]) [چونکه (دستور!)] هریرده (باردون!) یرینی طوما یور [یرنده (بوآن، تیر ، رهسو ، پورتونه ، بومبارده مان، آله ره تور) دیمک ، یویولده صائیشلر یایمق ظنمجه هم عیدر ، هم کناهدر .

ایشته، کرک دکل ایکن بول بول لغت آلمانا یولنده کی هنرلر منک ، قیسهجه حکایه سی. بونک طاراسنی چیقاروب شوپله بر دوشونم ... کاری نه؟ ضرری نه؟

کاری، وار ایسه، شونلر: بر دانه شیئک، بر برندن فرقسز اوچ بش آدینی بیلوب بونلرله چکه قافلانی ایتک ... (بال) یاننده (عسل) و (شهد) دییوب قورو قورو آغیزی طاتلاندیرمق .. (ذهب) و (فضه) نک سوزیله، (سیم) و (زر) ک لافیله زنکین اولمق .. (آلمق) و (ویرمک) کی قابا تورکجه سوزلری ایتوب و آتوب، (اخذ ایتک) ، (وضعیت اخذ ایتک) ، (پوزیسیون اخذ ایتک) ، (سلام اعطا ایتک) ، (قوماندا اعطا ایتک) ، (قوننه رانس اعطا ایتک) ، (عباریه معنا اعطا ایتک) طرزنده ساقیزلر چیکنه مک و سائره ...

ضررینه کلنجه، بونک حسابی او قادر ساده دکلدنر، یالکز شو قادر دینه بیلیرکه تورکجه بی، آلتندن قالقیلماز آغیرلقلره و ایچندن چیقیلماز انکلره قایدیروب ، بونک آلتنده تورکی و تورکلکی ازوب بیتیرمشلر . . . انکار ایدیلمی که مثلاً بن (صو) یک (آت) ک برچوق اسملری بیلیرمه بونلرک نه اولدیغی، نه یه یارایوب نه یه یارامدیغی حقنده همانده برشیلر بیلیم .

کورولیورکه کاری برایش یاییوروز . قورونتوسیه چوق ایلری کیتمشز. ایلری کیتمشز، دیوروز. اونو تاممالی که بوسوز یایدیغمز ایشی آکلاناماز . اونو تاممالی، اونو تاممالی، یایدیغمز ایش بر یایق ده دکلدنر، بر یایق ده دکلدنر، بلکه بر یانغیندر. . . هم ده (حریق خانماسوز) دیدیکلری ده شته بر یانغیندر. برنجی خطانک حسابی بو . . اوته کیلرک حسابی ده برر کوزوروز. کریسی کله جک اسپارطه لی

حق

تاریخ حکومت اسلامی

افغانستان

امیر عبدالرحمن خان

مابعد

عمجهم، اوغلی سردار محمد سرور خانی - بواندیغمز یردن بر منزل

(طاغ) ک، (کونشک) ک، (آی) ک آدلری یرلی یرنده طوروب طورورکن، (بحر و دریا) ، (جبل و کوه) ، (شمس و آفتاب) ، (قمر و ماه) دیمکه حاجت نه در ؟

کیم دیکله رکه برکره، هر شیئک تورکجه سی برلره آتیلمش ، عربیسی فارسیسی اوسته چیقارلمش . بوکون کوزمز اوکنده : آلمز آلتنده ، عقلمزده ، خیالمزده طوران بللی باشلی شیلرک بویلهجه برر ایکشرده عربی فارسی سوسلی و کوزده اسملری وار . بز (باش ، یوز ، کوز ، قاش ، آغیز ، دوداق ، دیل ، دیش ، آل ، آباق ، او ، قاپی ، یول ، بابا ، آنا ، اوغول ، قیز ، آت ، آشک ، قاطیر ، دوه ، کدی ، کویک ، اکمک ، صو ، ات . یاغ ، بال ، پکمز ، آز ، چوق ، آق ، قارا ، آشاغی ، یوقاری ، صاغ ، صول) کی شیلرک تورکجه لری یاننده ، بلکه تورکجه لرندن فضله عربی و فارسیلری اوکره نوب (رأس - سر ، وجه - روی ، عین - چشم - دیده ، حاجب - ابرو ، فم - دهان ، شفه - لب ، لسان - زبان ، سن - دندان ، ید - دست ، قدم - پای ، بیت - دار - خانه ، باب - در ، طریق - سیبل - راه - هنجار ، اب - پدر ، ام - مادر ، ابن - فرزند ، بنت - دخت - دختر ، فرس - اسب ، حمار - خر ، بغل - استر ، حمل - اشتر - عره - کره ، کلب - سگ ، خبز - نان ، ماء - آب ، لحم - گوشت ، زیت - شحم - روغن ، عسل - شهد ، دبس - دوشاب ، قلیل - اندک ، کثیر - بسیار ، بیاض - ابیض - سفید ، سواد اسود - سیاه ، تحت - زیر ، فوق - بالا ، یمن - راست ، یسار - چپ) دییه بیلیمدیکجه تورکجه بیلیر ، صایلمایوروز . بر حال که

« زیر و بالای آشاغیه یوقاری قومیش آد »

زوزده کلکنه پک او یغون .

کرک یوق ایکن آلینان بودورلو لغتلر اوچ یوز دانه ، اوچ بیک دانه اولسه ، نه ایسه نه . بونک حسابی ، کتابی یوق . شوپله یوزه کلنلری صایلیسه دوکولسه چاپو جاق بویله بر قاق یوز صحیفه طولار . شوراده صایلوب دوکولن شیلر ، آنجاق دوه دن قولاق بیله دینه میه جک ، بر آووج اورنکدر. یوقسه ، خواجه نصرالدینک دیدیکی کی ، چوملک حسابنه کیدیله جک اولسه ، آیک قرق بشی یوز قیرق بش اولور .

بز ، بو طرفده اسکیلرک بیله رک بیلیمیه رک باشمزده صاردیقلری صارماشیقلردن قورتولمغه چاپالانوب طورورکن، اوته طرفده آفرانغه لاق دوشکونی یکیلردن بعضیلری بونک یکی ومودا . . بلکه (آرنووو) برشکل ایچنه صوقولمغه و بزى صوقغه چالیشیورلر. هایدی (چته ، دونه للو، آفوروز ، بندیسپانیا) کی اساساً بزده اولمایان شیلرک آدی یوق ، آدلرینی اولدیغی کی آلیوروز. دییه جک یوق. (آوانس ، پاسو ، استاتوقو ، اکیپلو آته) کی شیلری یاقیشاجق قارشیلقلر بولونجایه قادر اولدیقلری کی قوللاناجق . یینه دییه جک یوق. (نرمومتره، پاراتونه، پروفه سور، دیرکتور، شمندوفر، ترن، آفرانغه [ساعت]) (کی بعضی لغتلری ده یرینه کوره بویله کندی قیافتلریله، یرینه کوره (میزان الحراره، سپر صاعقه، معلم [مدرس])